

1. UVOD

Međunarodno privatno pravo je grana unutrašnjeg prava, koja metodom kolizionih pravila, odnosno pravila neposredne primjene i posebnih materijalnih pravila, uređuje privatnopravne situacije sa međunarodnim obilježjem. Međunarodno privatno pravo se bavi, u okviru svog predmeta, proučavanjem i regulisanjem obligacionih odnosa koji sadrže inostrani element. Obligacioni odnosi predstavljaju čitav niz dinamičnih i raznovrsnih odnosa čije regulisanje u oblasti unutrašnjih transakcija predstavlja izuzetno težak posao. Poznato je da osnovni izvor obligacionih odnosa čine ugovori, koji predstavljaju izuzetno značajne, ali i raznovrsne i dinamične pravne poslove koji se pojavljuju kao instrument za efikasno odvijanje poslova u oblasti privrednih transakcija. Međutim, ugovori se ne pojavljuju samo kao sredstvo prometa unutar jedne države, već sve veći broj ugovora se veže za različite države, gdje ugovorne stranke ne samo da dolaze iz različitih država već se i predmet ugovora, mjesto sklapanja, kao i mjesto izvršenja vezuje za različite zemlje.

Međunarodno privatno pravo u ovoj oblasti mora biti izuzetno oprezno, svjesno činjenice da se kao predmet njegovog proučavanja i regulisanja pojavljuje izuzetno kompleksan predmet, koji predstavlja osnovni instrument prometa robe, ljudi i usluga. Ovakav položaj ugovora objašnjava napore koji se ulažu da bi se ugovor učinio pouzdanim na međunarodnom planu, sa ciljem da se smanji rizik od nepredvidljivosti ovih ugovora koji proizilaze iz njegove vezanosti za različite pravne sisteme.¹

Učesnicima u jednom ugovornom odnosu, od izuzetne važnosti je, prije svega da ostvare svoj cilj, a cilj se neće ostvariti ukoliko ne budu znali svoja prava i obaveze. Znati prava i obaveze, znači znati pravo koje će se primjenjivati na njihov ugovorni odnos. Ne znati po kojem pravu će se pružiti regulacija prava i obaveza ugovornih stranaka dovodi do nesigurnosti ugovaranja. Gledajući na širem planu, to bi značilo i mogućnost stagnacije ugovaranja, koja bi prouzrokovala kobne posljedice, ne samo u pravnom već i u ekonomskom smislu.

Međunarodno privatno pravo, koristeći se raznim principima i metodama, pruža regulaciju ovim odnosima na dva načina: unifikovanim pravilima i pomoću kolizionih pravila. Regulisanje ugovornih odnosa sa elementom inostranosti putem unifikovanih pravila predstavlja idealan način regulisanja ugovornih odnosa. Ovakav način regulisanja omogućio bi neposredno regulisanje ugovornih odnosa sa elementom inostranosti putem univerzalnih pravnih pravila koje bi sve države svijeta prihvatile. Na taj način, postojalo bi jedno jedinstveno rješenje za one društvene odnose za koje je zainteresovano više država. Nažalost, unifikovana pravna pravila do danas nisu uspjela da zažive i predstavljaju svojevrsnu utopiju. Stoga, ne postoji (još uvijek) međunarodni ugovor koji bi se primjenjivao, bez izuzetka, u

¹ Varadi, T. (1990), *Međunarodno privatno pravo*, Novi Sad, Forum, str. 239